

Magyarország ökológiai fejlődése európai összehasonlításban 2010-2011 között

Dr. Solti Gábor, 2013. december 6.

Magyarország ökológiai fejlődése a 90-es években Európa élvonalába tartozott. A volt szocialista országok között az első helyen állt. 1995-ben elsőként kapta meg az Európai Unió ún. harmadik országok státuszát. 1999-2001 között az éves területi növekedés 50-60%-os volt. Aztán a fejlődés megtört, majd 2004-től az uniós csatlakozást követően erős hanyatlásnak indult a hazai ökológiai fejlődés. Pedig az adottságaink arra predesztinálnak, hogy Magyarország a megtermelt bioélelmiszert tekintve Európa élvonalában legyen.

2011. szeptember 2-án Piliscsabán aláírásra került a BioCharta, melynek első aláírója dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter úr volt. Ennek preambulumban megfogalmaztuk, hogy

„Európa szíve, a Kárpát-medence olyan ökológiai értékekkel van megáldva, melyek megóvása az itt élő népek közös felelőssége. A Kárpát-medencében működő bio- és ökológiai szervezetek sokat tehetnek a régió környezetének jobbá tételéért, a fenntartható gazdálkodás sikeréért és az eljövendő nemzedékek jogainak biztosításáért.”

A FiBL és az IFOAM „The World of Organic Agriculture – Statistics and Emerging Trends 2013” kiadványa alapján vizsgáltuk Magyarország ökológiai fejlődésének a helyzetét a 2010. dec. 31. – 2011. dec. 31. közötti időszakban. Hazánk ahhoz a 8 országhoz tartozott, ahol ebben az időszakban csökkent az ökológiai fejlődés területe. Magyarország ökológiai fejlődésének főbb mutatóit az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

Magyarország helyzete az Európai Unió ökológiai fejlődésében (2011)

Mutató	Európai Unió	Magyarország	Magyaró. részesedése az EU-ból (%)	Magyaró. helyezése (EU27-ből)
Ökotertület (ha)	9 518 234	124 402	1,31	19.
Ökotertület a mezőgazdaságilag művelt terület arányában (%)	5,4	2,9	-	20.
Gazdálkodó szervezetek száma (db)	236 803	1 433	0,61	19.
Kiskereskedelmi értékesítés [Retail sales] (millió EUR)	19 683	25	0,13	19.
1 főre jutó fogyasztás (EUR/fő)	36	3	8,33	19-20.

Az ökotertület 2010-2011 között történt növekedése alapján Magyaró. helyezése az EU27-ből: 24.

Az adatok a 2011. dec 31-i állapotot mutatják.

A táblázatot készítette: Dr. Solti Gábor

A FiBL és az IFOAM kimutatása szerint 2010-2011 között Európában 635 041 hektárral, 6,3%-kal növekedett az öko terület. Ázsiában az egy év alatti növekedés üteme 34,4% (+949 392 ha) volt.

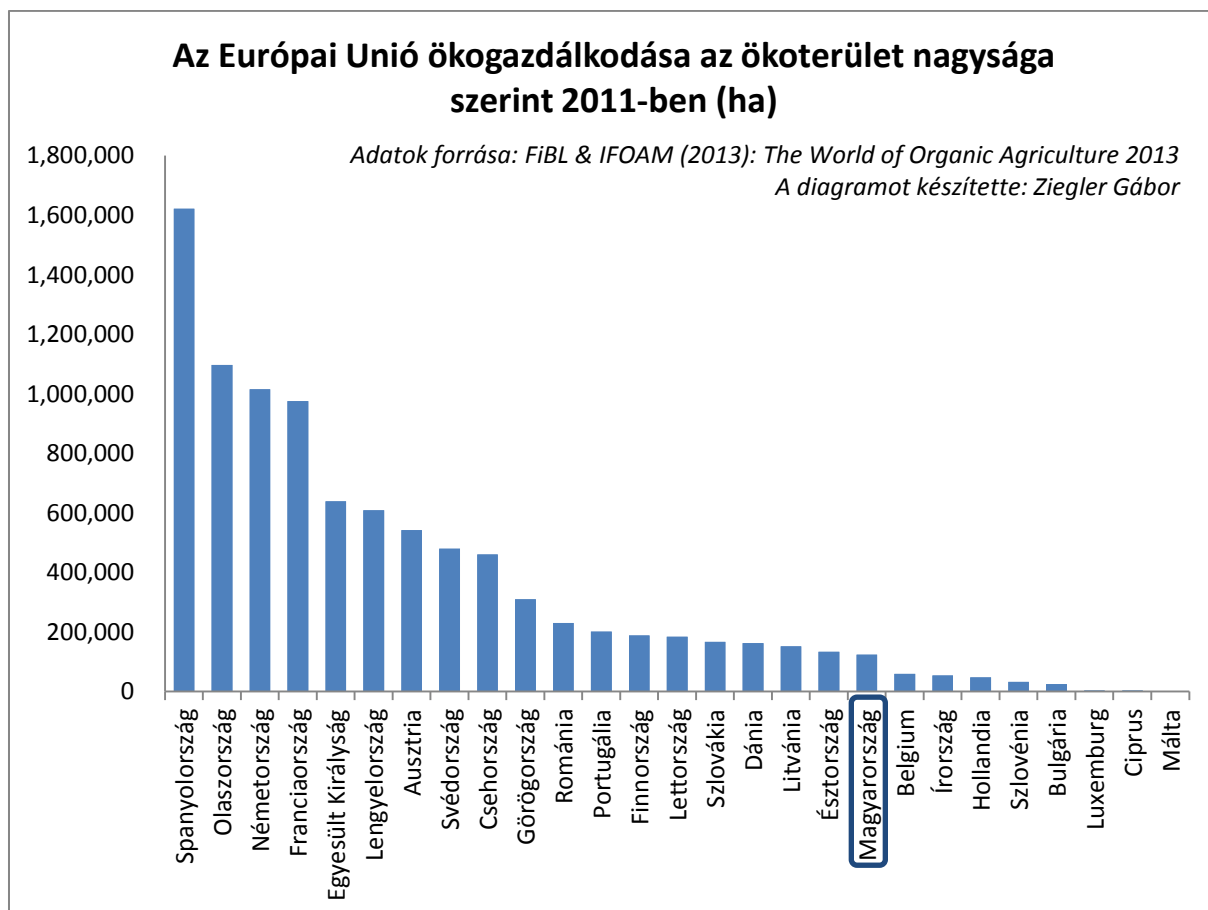
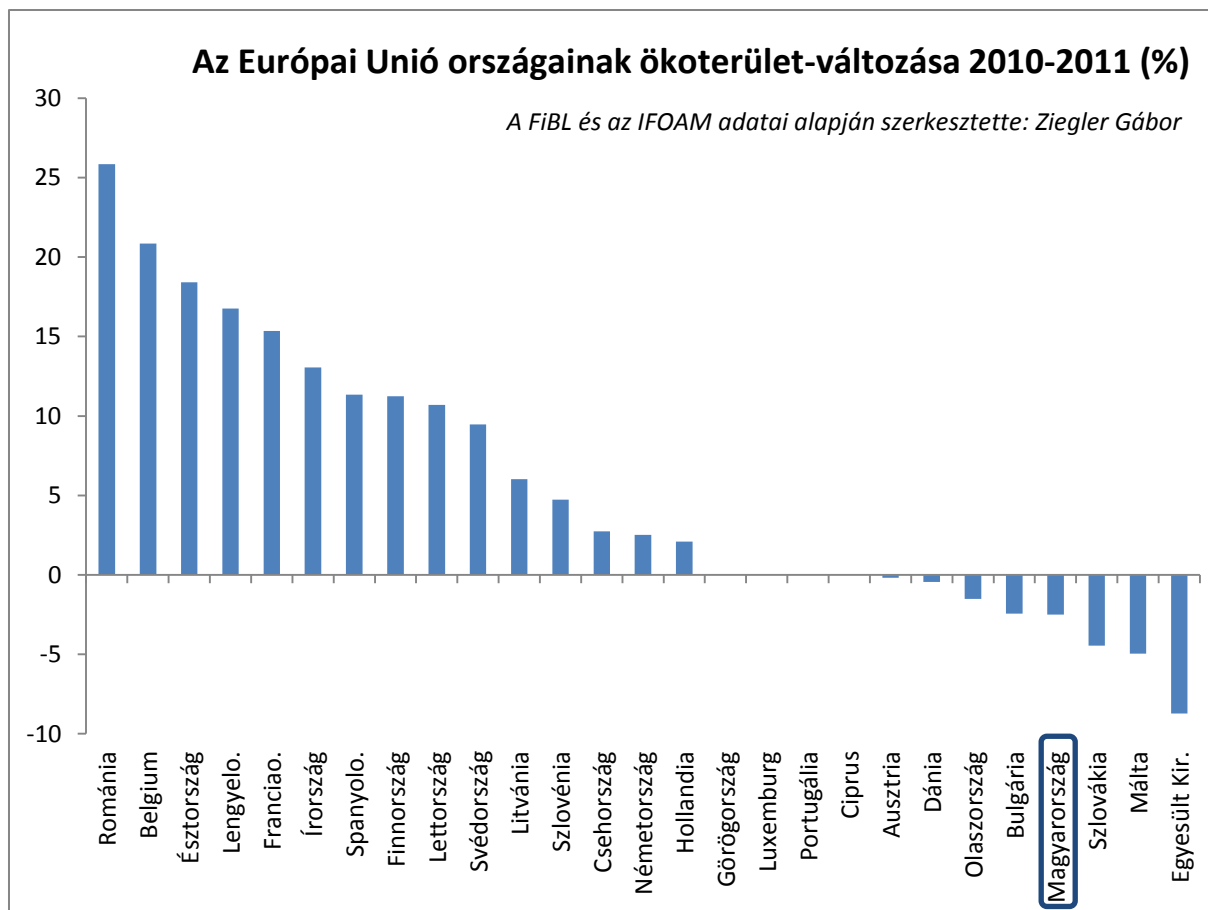
Az alábbi összeállításban az európai országokat a 2010-2011 közötti öko gazdálkodási növekedésük sorrendjében közöljük:

Az Európai Unió országainak öko terület-változása 2010-2011 (%)

	Öko terület 2010-ben (ha)	Öko terület 2011-ben (ha)	2010-2011 közötti változás (ha)	2010-2011 közötti változás (%)	Rangsor
<i>Európai Unió</i>					
Románia	182 706	229 946	47 240,0	25,9	1.
Belgium	49 005	59 220	10 215,0	20,8	2.
Észtország	112 972	133 779	20 806,6	18,4	3.
Lengyelország	521 970	609 412	87 442,0	16,8	4.
Franciaország	845 442	975 141	129 699,0	15,3	5.
Írország	47 964	54 222	6 258,0	13,0	6.
Spanyolország	1 456 672	1 621 898	165 226,3	11,3	7.
Finnország	169 168	188 189	19 021,0	11,2	8.
Lettország	166 320	184 096	17 776,0	10,7	9.
Svédország	438 693	480 185	41 492,0	9,5	10.
Litvánia	143 644	152 305	8 661,0	6,0	11.
Szlovénia	30 696	32 149	1 453,0	4,7	12.
Csehország	448 202	460 498	12 296,3	2,7	13.
Németország	990 702	1 015 626	24 924,0	2,5	14.
Hollandia	46 233	47 205	972,0	2,1	15.
Görögország (2010)	309 823	309 823	-	0,0	16.
Luxemburg (2010)	3 720	3 720	-	0,0	16.
Portugália (2010)	201 054	201 054	-	0,0	16.
Ciprus (2009)	3 575	3 575	-	0,0	16.
Ausztria	543 605	542 553	-1052,0	-0,2	20.
Dánia	162 903	162 173	-730,0	-0,4	21.
Olaszország	1113 742	1 096 889	-16852,9	-1,5	22.
Bulgária	25 648	25 022	-625,9	-2,4	23.
(Magyaró. - valós adatok)	132 626	130 343	-2283,0	-1,7	
Magyaró. - FiBL adatok	127 605	124 402	-3203,0	-2,5	24.
Szlovákia	174 471	166 700	-7771,0	-4,5	25.
Málta	24	23	-1,2	-5,0	26.
Egyesült Királyság	699 638	638 528	-61110,0	-8,7	27.
<i>Eu-n kívül néhány ország</i>					
Oroszország	44 017	126 848	82831,0	188,2	
Izland	5 806	8 246	2440,0	42,0	
Svájc	119 613	123 000	3386,8	2,8	
Ukrajna	270 226	270 320	94,0	0,0	
Norvégia	57 219	55 500	-1719,0	-3,0	
Összesen (EU)		9 518 234			
Összesen (Európa)		10 637 128	635041,0	6,3	

Adatok forrása: FiBL & IFOAM (2013): The World of Organic Agriculture 2013.

A táblázatot készítette: Dr. Solti Gábor

Magyarország ökológiai fejlődésének megítélésénél fontos, hogy az összehasonlításnál megnézzük az azonos történelmi múltú és hasonló földrajzi elhelyezkedésű, pl. a Kárpát-medencei országok ökológiai fejlődését.

Európában az elmúlt közel 70 évben a földrész nyugati és keleti országainak fejlődésében olyan óriási különbség volt, melyet még igen hosszú ideig nem lehet megszüntetni. Ezért is fontos azoknak a volt szocialista országoknak ökológiai fejlődését megnézni, melyek ma már az EU tagjai. A viszonyítást célszerű 2004-től elvégezni, amikor is az EU legnagyobb bővítése volt. Sajnos ebben az összehasonlításban Magyarország az utolsó helyen van, a vizsgált 6 évben egyedül itt volt kevesebb az ökoterület 2011. év végén, mint 2004. év végén:

A volt szocialista EU-tagországok ökológiai fejlődésének változása 2004-2011 között

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011	Változás 2004-2011	
	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	mgmt%*	ha	%
Lengyelország	82 730	167 740	228 009	285 878	313 944	367 062	521 970	609 412	4,1	+526 682	+636,63
Csehország	263 299	254 982	281 535	312 890	341 632	398 407	448 202	460 498	13,1	+197 199	+74,90
Románia	57 200	75 000	104 496	131 401	140 132	168 288	182 706	229 946	1,6	+172 746	+302,00
Lettország	43 902	43 902	118 612	150 505	161 625	160 175	166 320	184 096	10,1	+140 194	+319,33
Litvánia	36 864	64 545	96 717	120 418	122 200	129 055	143 644	152 305	5,4	+115 441	+313,15
Szlovákia	53 801	93 943	127 473	117 906	140 755	145 490	174 471	166 700	8,6	+112 899	+209,85
Észtország	46 016	58 000	72 886	79 530	87 346	95 167	112 972	133 779	14,1	+87 763	+190,72
Bulgária	12 284	14 320	3 061	13 646	16 663	12 320	25 648	25 022	0,5	+12 738	+103,70
Szlovénia	23 032	23 499	26 831	29 322	29 838	29 388	30 696	32 149	7,0	+9 117	+39,58
<i>Magyarország</i>	<i>133 009</i>	<i>128 576</i>	<i>122 766</i>	<i>122 270</i>	<i>122 817</i>	<i>145 942</i>	<i>132 626</i>	<i>130 343</i>	<i>2,3</i>	-2 666	-2,00
Összesen:	752 137	924 507	1 182 386	1 363 766	1 476 952	1 651 294	1 939 255	2 124 250	-	+1 372 113	+182,43

*mgmt% = ökoterület az összes mezőgazdaságilag művelt terület arányában

Adatok forrása: 2004-2010: FiBL, 2011: Eurostat, Magyarország: saját gyűjtés

A táblázatot készítette: Dr. Solti Gábor

Figyelemreméltó, hogy mely országokban volt a legnagyobb az ökoterület növekedése 2011-ben.

A feltörekvő országok öko gazdálkodásának fejlődése 2010-2011 között

	Ökotérület 2010-ben (ha)	Ökotérület 2011-ben (ha)	2010-2011 közötti változás (ha)	2010-2011 közötti változás (%)	Rangsor
Irán	7255,8	43 332	36 076,2	497,2	1.
Oroszország	44017	126 848	82 831,0	188,2	2.
Kazahsztán	133 571	196 225	62 653,6	46,9	3.
Grúzia	1401,2	1 999	597,8	42,7	4.
India	780000	1 084 266	304 266,0	39,0	5.
Kína	1 390 000	1 900 000	510 000,0	36,7	6.
Törökország	383782,6	442 582	58 799,4	15,3	7.
Mexikó	332485,1	366 904	34 418,9	10,4	8.
Tunézia	175067,1	178 522	3 454,9	2,0	9.

Adatok forrása: FiBL & IFOAM (2013): The World of Organic Agriculture 2013.

A táblázatot készítette: Dr. Solti Gábor

A fenti táblázatban szereplő feltörekvő országok ökotérületének növekedése azt jelzi, hogy a közeljövőben komoly szerepük lehet ezen országoknak Európa biotermék piacán, s így akár komoly konkurenciái lehetnek a magyar biotermékeknek is a magyar exportot tekintve. Ez is azt támasztja alá, hogy Magyarországon növelni kell a hazai fogyasztást.

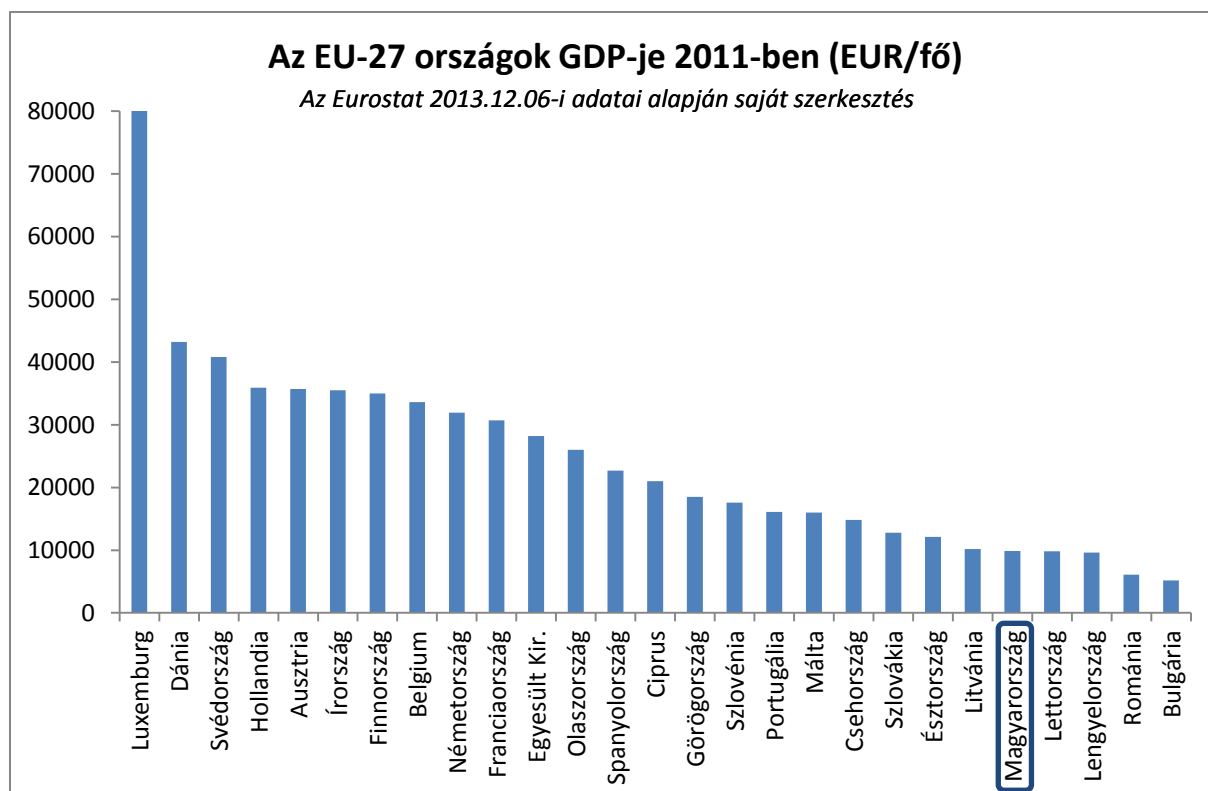
Az Európai Unió országainak bioélelmiszer termelése és egy főre jutó fogyasztása 2011-ben

Ország	Évszám	Kiskereskedelmi értékesítés (millió EUR)	Egy főre jutó fogyasztás (EUR/fő)
Németország	2011	6590	81
Franciaország	2011	3756	58
Egyesült Királyság	2011	1882	30
Olaszország	2011	1720	28
Ausztria	2011	1065	127
Spanyolország	2011	965	21
Dánia	2011	901	162
Svédország	2011	885	94
Hollandia	2011	761	46
Belgium	2011	435	40
Finnország	2011	120	22
Lengyelország	2011	120	3
Írország	2011	99	22
Románia	2011	80	4
Luxemburg	2011	68	134
Csehország	2010	59	7
Görögország	2006	58	5
Szlovénia	2010	38	19
Magyarország	2009	25	3
Portugália	2011	21	2
Észtország	2009	12	9
Bulgária	2010	7	1
Litvánia	2011	6	2
Lettország	2011	4	2
Szlovákia	2010	4	1
Ciprus	2006	2	2

Ország	Évszám	Kiskereskedelmi értékesítés (millió EUR)	Egy főre jutó fogyasztás (EUR/fő)
Dánia	2011	901	162
Luxemburg	2011	68	134
Ausztria	2011	1065	127
Svédország	2011	885	94
Németország	2011	6590	81
Franciaország	2011	3756	58
Hollandia	2011	761	46
Belgium	2011	435	40
Egyesült Királyság	2011	1882	30
Olaszország	2011	1720	28
Finnország	2011	120	22
Írország	2011	99	22
Spanyolország	2011	965	21
Szlovénia	2010	38	19
Észtország	2009	12	9
Csehország	2010	59	7
Görögország	2006	58	5
Románia	2011	80	4
Lengyelország	2011	120	3
Magyarország	2009	25	3
Portugália	2011	21	2
Litvánia	2011	6	2
Lettország	2011	4	2
Ciprus	2006	2	2
Bulgária	2010	7	1
Szlovákia	2010	4	1

Megjegyzés: Máltáról a forrás nem közölt adatot.

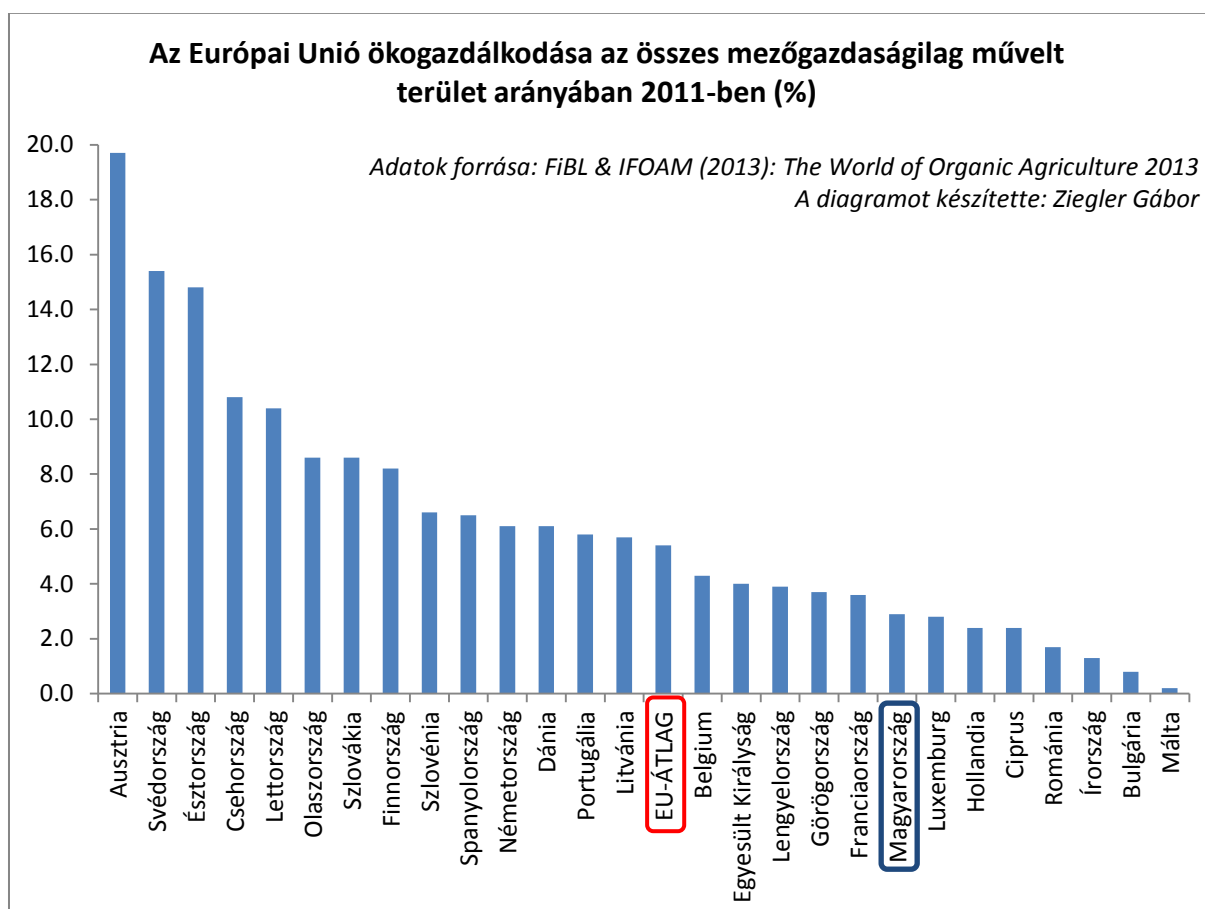
Forrás: FiBL & IFOAM (2013): The World of Organic Agriculture 2013. Frick and Bonn, pp. 228-229.

A FiBL és az IFOAM nyilvántartása szerint Magyarország bioélelmiszer előállítására a 25 millió Euróval a 19., míg az egy főre jutó fogyasztás szerint a 20. az Európai Unióban. Annak ellenére, hogy Magyarország adottságai talán a legjobbak az egész Európai Unióban. Ifj. Hubai Imre a „BIOTIKUM” nagybani biopiac c. cikkében (Biokultúra Szövetség Hírlevél, 2013. november, pp. 3-5.) így ír: „Országszerte a népesség 2%-a, mintegy 200 000 ember fogyaszt napi rendszerességgel bioélelmiszert, de a számuk napról napra nő az átalakulóban lévő étkezési szokásoknak, és a különleges étkezési igényeknek köszönhetően. Többségük a fővárosban vásárol, termelői biopiacokon és bioboltokban szerzi be az általa elfogyasztott, alapvető élelmiszercsoportba tartozó bioélelmiszereket. A környező országokat tekintve jócskán van még tartalék a hazai fogyasztók számának növekedésében, hiszen Ausztriában ez a szám 20% feletti, Szlovákiában és Lengyelországban 10% körüli, Romániában 6%, Szerbiában 5%, Horvátországban és Szlovéniában 7%.”

Sajnos a két adat esetében is a hivatalos adatszolgáltatás hiányosságaival állunk szemben. Ha a FiBL & IFOAM statisztika szerint Magyarországon az egy főre eső bioélelmiszer évi 3 Euró (kb. 900 Ft), illetve még ennél is kevesebb – hiszen az évi 25 millió Eurót elosztjuk a 10 millió fős lakossággal, akkor csak 2,5 Eurót kapunk –, akkor ha 200 000 ember az év minden napján fogyaszt bioélelmiszert, akkor ez napi kb. 100 Ft értékű bioélelmiszert jelent.

Ugyanígy a FiBL & IFOAM és az Eurostat adatai sem minden esetben azonosan, de az eltérés nem számottevő.

Érdemes felidézni Dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter úrnak az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (ÖMKi) 2012-ben „Az ökológiai gazdálkodás hazai helyzete – Trendek, kitörési pontok” című konferencián elhangzott gondolatait:

„A Kárpát-medence természeti erőforrásainak gazdagsága azt indokolná, hogy Magyarország ott legyen Európa élvonalában a kiváló minőségű, magas szinten feldolgozott biotermékeivel. A számok, az eredmények sajnos messze elmaradnak a lehetőségeinktől. Az EU-s csatlakozás óta Magyarországon az ökogazdálkodási területek nagysága nem változik, hozzávetőleg 122 ezer és 145 ezer hektár között mozog.

Meggyőződésem, hogy csak összefogással és párbeszédrel találunk megnyugtató választ a hazai biogazdálkodás jövőjére; csak úgy, ha összehangoljuk az ágazat szakterületeit, beleértve a tájékoztatást, a szemléletformálást is.

Az agrárkormányzat határozott szándéka, hogy kiemeljük a kátyúba ragadt szekeret, és céltámogatásokkal növeljük azoknak a mezőgazdasági területeknek a nagyságát, amelyeken biogazdálkodást folytatnak a termelők, a gazdák.”

Ezeket tekinthetjük azoknak a lépéseknek, amellyel az ökológiai gazdálkodás elindulhatna az új utakon. Összefogás, párbeszéd, megfelelő mértékű támogatás, az ellenőrzési rendszer átszervezése, szigorítása, a minisztériumban önálló ökológiai főosztály létrehozása, az ökológiai szervezetek etikai kódexének elfogadása, az ökogazdálkodást segítő oktatási, szakképzési, szaktanácsadási rendszer kidolgozása, a stratégiai partnerségben rejlő lehetőségek jobb kihasználása a legfontosabb teendők, amellyel „a kátyúba ragadt szekeret” ki lehet húzni.